

ტურიზმის სფეროს ფინანსირება და საინვესტიციო პოლიტიკის ძირითადი საკითხები

*ბესიკ ბარკალაია, სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი
ზურაბ ვაშაკიძე, სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი
ქეთევან ქაჯაია, სტუ-ს ასისტენტ პროფესორი*

XX

ტურიზმის განვითარების გრძელვადიანი გეგმებისათვის პირველყოვლისა გასათვალისწინებელია ეტაპურობა და მის საწყის ეტაპზე სამი ძირითადი ტიპის ფინანსირება. მათ მიეკუთვნება:

- ტურიზმის ეროვნული კონცეფციისა და სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება (ეროვნული გეგმა);
- ტურიზმის განვითარების ზონების (მათ შორის რეგიონული) დეტალური დაგეგმარება;
- ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთება და ანალიზი განვითარების ზონებში, ობიექტებისა და ინფრასტრუქტურის ელემენტების მშენებლობების საწარმოებლად.

ზემოთ ჩამოთვლილი ტიპების ფინანსირება ძირითადად უნდა უზრუნველყოს სახელმწიფომ (დასაშვებია ფინანსირება უზრუნველყოს საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებმაც). გარდა ამისა, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ტურისტული ღირსშესანიშნაობების მოწყობის, წყალმომარაგება-კანალიზაციის, გზების, ელექტროენერგიის უზრუნველყოფის, საკომუნიკაციო და სხვა ნაგებობების ფინანსირება.

ერთობლივი ფინანსირების (სახელმწიფო და კერძო სექტორი) ობიექტი შესაძლებელია იყოს ადამიანის რესურსების განვითარება. მაგალითად, კადრების მოსამზადებელი ცენტრების შექმნა და სხვ.

უშუალოდ, კერძო ფინანსირების სექტორს მიეკუთვნება – სასტუმროების, რესტორნების, კაფე-ბარების, მაღაზიების მშენებლობა. აგრეთვე, სხვადასხვა საქმიანობა დაკავშირებული კონცესიებთან.

ტურიზმის განვითარების ფინანსირებისათვის არსებობს რიგი საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები, კერძოდ:

- რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი - ახორციელებს მსხვილმასშტაბიან ფინანსირებას სხვადასხვა პროექტებისათვის დაკავშირებულს ინფრასტრუქტურის განვითარებასთან, გარემოს დაცვასთან და კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნებასთან, რომე-

ლიც პირდაპირ კავშირშია ტურიზმის განვითარებასთან;

- განვითარების საერთაშორისო ასოციაცია - ახორციელებს სხვადასხვა ქვეყნებისათვის დაბალპროცენტიან, შეღავათიანი კრედიტების გაცემას 10 წლის ვადით, სადაც მის მიერ დაფინანსების წილი შეადგენს 25 %;
- საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია - ახორციელებს კრედიტების გაცემას კერძო სექტორისათვის, მათ შორის, სასტუმროებისათვის და სხვა ტურისტული ობიექტების მშენებლობებისათვის;
- გაეროს განვითარების პროგრამის - ძირითად ფუნქციას წარმოადგენს ტექნიკური დახმარების აღმოჩენა განვითარებადი ქვეყნებისათვის. იგი წარმოადგენს მნიშვნელოვან წყაროს ტურიზმის დაგეგმვის ფინანსირებისათვის და თავის საქმიანობას ახორციელებს მსოფლიო ტურისტული ორგანიზაციის შუამავლობით;
- გაეროს კაპიტალური განვითარების ფონდი - ახორციელებს წვრილმასშტაბიან ფინანსურ დახმარებას გრძელვადიანი კრედიტების სახით სოციალური ობიექტებისა და მომსახურების, აგრეთვე ეკონომიკური საქმიანობის სახეობებისათვის;
- ევროპის კავშირი - ახორციელებს ტურიზმის სფეროში ტექნიკურ დახმარებას, რომელიც ეხება დაგეგმვას, მარკეტინგს, პროფესიულ მომზადებას და ინვესტიციებს;

ფინანსირების წყაროს საფუძველს შეიძლება ასევე, წარმოადგენდეს ორ სახელმწიფოს შორის დადებული ხელშეკრულება, როდესაც ერთი სახელმწიფო გარკვეული პირობებით გამოუყოფს კრედიტს მეორეს, მიზანმიმართული საქმიანობისათვის.

გარდა ამისა, არსებობს რიგი ბანკებისა და ფონდებისა, რომლებიც სხვადასხვა პირობებით გასცემენ კრედიტებს ტურიზმის სფეროში გარკვეული საქმიანობისათვის. მაგ. ევროპის საინვესტიციო ბანკი (მარკეტინგი, კონცესიები); ევროპის განვითარების

ფონდი (აღამიანთა რესურსების ინსტიტუციური განვითარება, მარკეტინგის განვითარება და სხვ.); რეკონსტრუქციისა და განვითარების ევროპის ბანკი (მარკეტინგის განვითარება) აგრეთვე, სხვა კერძო ფონდები.

ტურიზმის სფეროს საინვესტიციო პოლიტიკის ჭრილში, ინვესტიციების განხორციელების წინაპირობად აუცილებელია განხილულ იქნას ქვეყნის საინვესტიციო გარემო და მისი ფორმირების ფაქტორები, ხოლო აქედან, შესაძლოა გამოიყოს საინვესტიციო კლიმატზე მოქმედი ძირითადი:

- მაკროეკონომიკური ფაქტორები;
- ბუნებრივ-რესურსული პოტენციალი;
- საინვესტიციო პოტენციალი;
- საფინანსო-საკრედიტო პოტენციალი;
- ინფრასტრუქტურული პოტენციალი;
- სამეცნიერო-ტექნოლოგიური და ინოვაციური პოტენციალი;
- საკადრო პოტენციალი;
- საბაზრო გარემოს ფაქტორები;
- სოციალური და სოციო-კულტურული ფაქტორები.

ქვეყნის ერთიან, ტურიზმის სფეროს საინვესტიციო ჭრილში, სახელმწიფოს

მხრიდან ძირითადი პრიორიტეტები განპირობებული უნდა იყოს ორი ასპექტით:

1) სახელმწიფო პოლიტიკა. შიდა, დეტალური ანალიზისათვის განცალკევდება შემდეგი პოზიციები:

- უცხოელი ინვესტორებისათვის შექმნილი პირობები დააბანდონ თავისი ფულადი სახსრები;
- კანონი შრომის შესახებ და საგადასახადო კანონმდებლობა;
- ფინანსური და საბანკო რეგულირების ძირითადი ვითარებანი.

2) სახელმწიფოს მხრიდან მხარდაჭერა. ეს ძირითადად ეხება მსხვილ საინვესტიციო პროექტებს, რომლებიც ემსახურება მნიშვნელოვანი ამოცანების გადაჭრას და რისკის ფაქტორებს.

საინვესტიციო გარემოს შეფასებისას აუცილებელია გამოყენებულ იქნას ფაქტორული ანუ გაფაერთოებული მიდგომა რაც შესაძლოა დახასიათდეს ობიექტურობითა და საიმედოობით. იგი ეფუძნება ამ ფაქტორების ნაკადების შეფასებას, რომლებიც გავლენას ახდენენ საინვესტიციო გარემოზე. ასეთ ფაქტორებად შეიძლება ჩაითვალოს:

- ეკონომიკური პოტენციალი;
- საქმიანობის პირობები;
- საბაზრო პირობები;
- პოლიტიკური ფაქტორები;

- სოციალურ-კულტურული ფაქტორები;
- ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფაქტორები;
- ფინანსური ფაქტორები.

გარდა ამისა, დარგის განვითარებისათვის უნდა შემუშავდეს ინვესტიციების განხორციელების სტრატეგია, რომელიც უნდა შეესაბამებოდეს დარგის მდგომარეობას და მოთხოვნებს. ასეთმა სტრატეგიამ უნდა მოიცავს შემდეგი ძირითადი ასპექტები:

- სანამ წინადადებები მომზადდება საინვესტიციოდ, აუცილებელია განისაზღვროს ტურიზმის სექტორის პრიორიტეტები. საინვესტიციო სტრატეგია უნდა იყოს რეალური და მიზანმიმართული დასმული ამოცანების გადასაწყვეტად;
- დარგის განვითარებისათვის ჩასადებ ინვესტიციებს წინ უნდა უძღოდეს შემუშავებული შესაბამისი განვითარების გეგმა და პროგრამა;
- საინვესტიციო პროექტების შერჩევის დროს, უპირველესად უნდა შეირჩეს ისეთი პროექტები რომლებიც მინიმალური დანახარჯებით პასუხობენ მაქსიმალურ მოთხოვნებს;
- საინვესტიციო პროექტები უნდა შეირჩეს ობიექტის ზუსტი ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების საფუძველზე;
- ადმინისტრაციულმა სტრუქტურებმა მაქსიმალურად უნდა შეუწყოს ხელი შერჩეული პროექტების რეალიზებას და არ შეუქმნან დაბრკოლებები მის განვითარებას;
- პროექტის რეალიზაციის პროცესი უნდა კონტროლდებოდეს სათანადოდ ისეთი ფორმით, რომ ხელი არ შეუშალოს მის ნორმალურ მსვლელობას;
- ყოველ ჩადებულ ინვესტიციას უნდა გააჩნდეს მყარი სამთავრობო გარანტიები რათა არ მოხდეს მისი ნაციონალიზაცია ან კონფისკაცია;
- ინვესტიციების ეფექტურად მოსაზიდად საჭიროა სახელმწიფოს მხრიდან გარკვეული შეღავათების დაწესება, რაც გარკვეულწილად ეფექტურს გახდის დარგში ჩადებულ ინვესტიციებს და გაზრდის პოტენციურ ინვესტორთა რაოდენობას.

ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს ფორმირებისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება:

- მაკროეკონომიკური სტაბილურობის უზრუნველყოფას;
- საინვესტიციო აქტივობის უზრუნველყოფი ინსტიტუციური გარემოს ჩამოყალიბებას;
- სახელმწიფოს მასტიმულირებელ ფულად-საკრედიტო და ფისკალურ პოლიტიკას.

საერთოდ, საინვესტიციო გარემოს დახასიათებისთვის მიღებულია ისეთი მაჩვენებლების გამოყენება, როგორიცაა: ინვესტიციების მთლიანი მოცულობა; მთლიან შიდა პროდუქტში ინვესტიციების ზვედრითი წილი; ინვესტიციების დარგობრივი და ეკონომიკური დანიშნულების სტრუქტურული მაჩვენებლები; ინვესტიციების სტრუქტურა დაფინანსების წყაროების მიხედვით; ეკონომიკური საქმიანობის ეფექტიანობის მაჩვენებლები და ინვესტიციების ადმინისტრირებისას ქვეყანაში ინფლაციის ინდექსის მაჩვენებელი.

ამგვარად, სტატიაში განხილულია ტურიზმის სფეროს ფინანსირება და საინვესტიციო პოლიტიკის ძირითადი საკითხები. კერძოდ, ტურიზმის განვითარების გრძელვადიან გეგმებში ძირითადი ფინანსირების ტიპების გათვალისწინება. საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები და მათი ძირითადი საქმიანობის პროფილები. ტურიზმის სფეროს საინვესტიციო კლიმატზე მოქმედი ძირითადი ფაქტორები. ტურიზმის სფეროს საინვესტიციო ჭრილში, სახელმწიფოს მხრიდან ძირითადი პრიორიტეტების განსაზღვრა. საინვესტიციო გარემოზე ზეგავლენის მომხდენი ფაქტორების ნაკადების შეფასება. ინვესტიციების განხორციელების სტრატეგიაში შემავალი ძირითადი ასპექტები და ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს ფორმირების ძირითადი საკითხები.

B. Barkalaia – Associated Professor of the Georgian Technical University

Z. Vashakidze – Associated Professor of the Georgian Technical University

K. Kajaia – Assistant Professor of the Georgian Technical University

Financing of the Tourism Sphere and Core Issues of the Investment Policy

SUMMARY

The article reviews financing of the tourism sphere and the core issues of the investment policy. In particular, these issues are: focal types of the financing in the long-term plans of the tourism development; international financial institutes and profiles of their main activity; essential factors affecting investment climate of the tourism sphere; State driven definition of the central priorities of the tourism investment; evaluation of the stream of factors having influence on the investment environment; central aspects of the development strategy for the investment and core issues of the formation of the advantageous investment environment.